

La revolució dels àlbums il·lustrats

Quan el text i la imatge formen un relat coral

Llegim per entendre o per començar a entendre. No tenim altre remei que llegir. Llegir, quasi tant com respirar, és la nostra funció essencial.

Alberto Manguel

Estem vivint una edat d'or de l'àlbum il·lustrat que compta amb un nombrós grup d'il·lustradors amb molt de talent i unes editorials ben preparades amb especialistes en literatura infantil i juvenil, psicòlegs, grafistes i lingüistes que treballen per fer més fàcil l'accés a la lectura, atents a les respostes dels infants.

Si afegim que llegir, a l'escola i a la biblioteca, ha deixat de ser una activitat encaminada només a aprendre a llegir, entendrem com l'arribada dels àlbums il·lustrats ha contribuït a un canvi d'actitud de l'acció pedagògica. El control del treball col·lectiu ha donat pas a un horitzó en el que l'infant esdevé cada cop més el veritable protagonista del seu aprenentatge. L'àlbum ha propiciat la lectura individual, silenciosa, íntima.

A més, la possibilitat de publicar en diversos països alhora i l'eficàcia dels ordinadors en la composició dels textos ha ajudat a la seva difusió en un món en el que les imatges omnipresent envaeixen els carrers, les cases, la televisió, les nostres vides.

En les primeres edats és on l'àlbum ofereix unes possibilitats extraordinàries d'acostament a la lectura. La lectura de la imatge precedeix a la lectura del text i amb aquests tipus de llibres l'infant aprèn a passar les pàgines —això és bàsic— en sentit correcte, es familiaritza amb el temps particular de la història —pot aturar-se en una escena concreta, tornar enrera— i és un moment de reflexió, d'emoció, d'explorar la imatge, de fer-la seva o abandonar-la.

Si a l'escola posem en mans de l'alumnat una varietat prou àmplia d'estils i maneres de fer i de contar, l'estarem ajudant a eixamplar el seu univers sensible, a llegir més enllà de l'evident i a valorar la realitat amb esperit crític. Es tracta d'obrir el ventall a tot aquest món divers i extraordinari que ajuda al lector a prendre consciència de la història que s'explica i no encotillar-se en els estereotips visuals clàssics en els que les imatges sovint apareixen com a complement redundant del text.

LA PRÀCTICA: Les contradiccions

Sobre com entendre un relat a partir de l'antinòmia text - imatges.

Edat:	A partir de 6 anys
Nombre d'alumnes:	Petit grup
Objectiu:	Comprendre les relacions entre text i imatges.
Recursos	Temps: 40 min.
	Espai: Biblioteca
	Materials: Llibre: Carlota i Miniatura

Quan un text arriba a les mans de l'il·lustrador, les possibilitats de plasmació gràfica són múltiples, tantes com il·lustradors, però hi ha uns codis comuns que activen la intel·ligència dels lectors. Els decorats se solen simplificar per facilitar la lectura, un senyal sol ser suficient per indicar-nos l'època de l'any o el lloc on passa l'acció (un parell d'arbres indiquen que estem al bosc, una oreneta que és primavera) i la tècnica emprada ens dóna el to de la narració.

La imatge complementa allò que el text només insinua i afegeix detalls que fan més suggeridora la història que es narra. Aprendre a llegir les imatges, a interpretar el color i la forma, obre nous camins al coneixement i, també, a la fantasia.

A la biblioteca escolar tenim molts àlbums que poden servir per comprendre les relacions que s'estableixen entre el text i la imatge. Una de les activitats més senzilles i efectives és buscar les contradiccions. Alguns autors per ressaltar la part còmica de la història juguen a dibuixar el contrari del que s'explica. És el cas de "Carlota i Miniatura"¹ on la nena explica, per exemple, "*Em dic Carlota i visc reclosa en una residència sinistra*" mentre que al damunt veiem la imatge d'una casa preciosa. Tot el llibre explora aquesta contradicció entre text i il·lustració per reforçar la idea còmica de la narració.

Podem tapar el text i demanar als infants que escriguin el text que imaginin. Després només cal llegir allò que hi diu a l'original i comparar les diferents maneres de veure la història.

Altres àlbums que són idonis per a aquesta acció són "Voces en el parque"² i "L'Àfrica d'en Zigomar"³.

Jaume Centelles

Notes:

1. LE GALL, P. – HÉLIOT, É. (2008): *Carlota i Miniatura*. Barcelona. Baula.
2. BROWNE, A. (1999): *Voces en el Parque*. México. F.C.E.
3. CORENTIN, P. (2005): *L'Àfrica d'en Zigomar*. Barcelona. Corimbo.